

NOI DESCOPERIRI DE EPOCA DACICĂ PE TERITORIUL JUDEȚULUI ALBA

Destul de bine cunoscut repertoriul celei de-a doua epoci a fierului pe teritoriul județului Alba continuă să se îmbogățească de la an la an, ca urmare a unor cercetări de suprafață sau în muzee¹.

În cele ce urmează ne propunem a introduce în circuitul științific încă patru posibile așezări aparținând acestei epoci. Este vorba despre descoperirile de la Valea Goblîi-„Conțu” (com. Vințu de Jos), Sebeș-„I.R.T.H.”, Sebeș-„I.M.T.F.” („Căciulata Gruet”) și Dumitra-„Dâlma”².

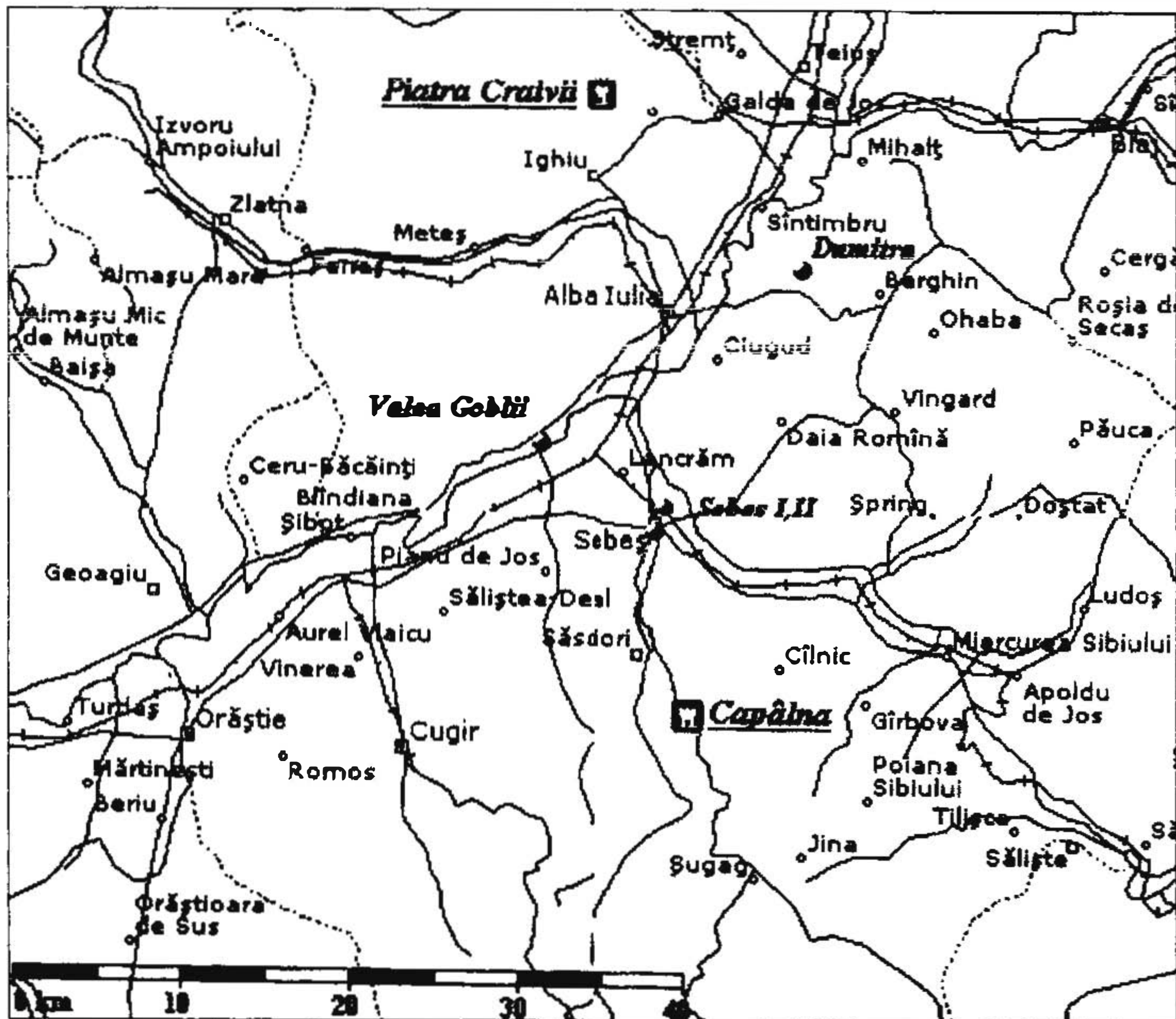

Fig. 1. Harta cu amplasarea așezărilor dacice nou descoperite.

La NV de Vințu de Jos, pe malul drept al Mureșului se află localitatea Valea Goblîi. De pe teritoriul acesteia provin mai multe unelte de silex și obsidian, securi de tip Turdaș, precum și ceramică decorată cu boabe de linte, aparținând culturii Coțofeni, posibil și materiale Wietenberg³.

Cu ocazia unor cercetări de suprafață din vara anului 2000 au fost recoltate, de la VALEA GOBLII-„Conțu”, mai multe materiale de interes arheologic. Acestea constau în totalitate din ceramică lucrată atât manual cât și la roata olarului.

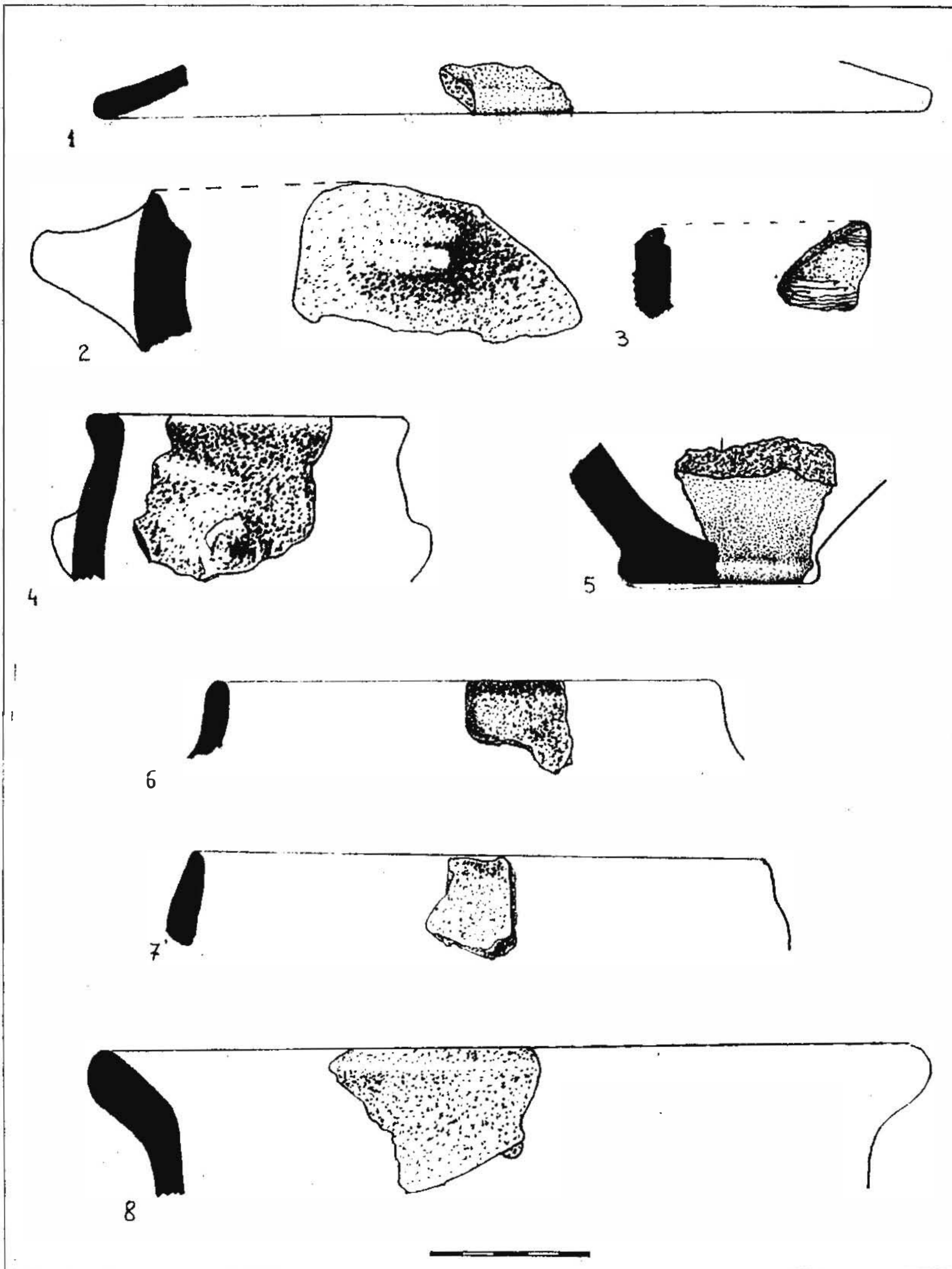
Descrierea materialului.

- fragment ceramic provenit de la un vas de provizii, de culoare cărămizie, decorat cu brâu alveolar și buton circular, pastă semigrosieră (pl. II/4)

¹ Numai în ultimii doi ani au fost descoperite și intrate în literatura de specialitate așezările de la Lanocrâm-„Glod”, Oarda-„Bulza”, Oarda-„Cutină”, Pâclișa-„Podei”, Târțaria-„Pietroșița” și Vințul de Jos-„Lunca Fermei”.

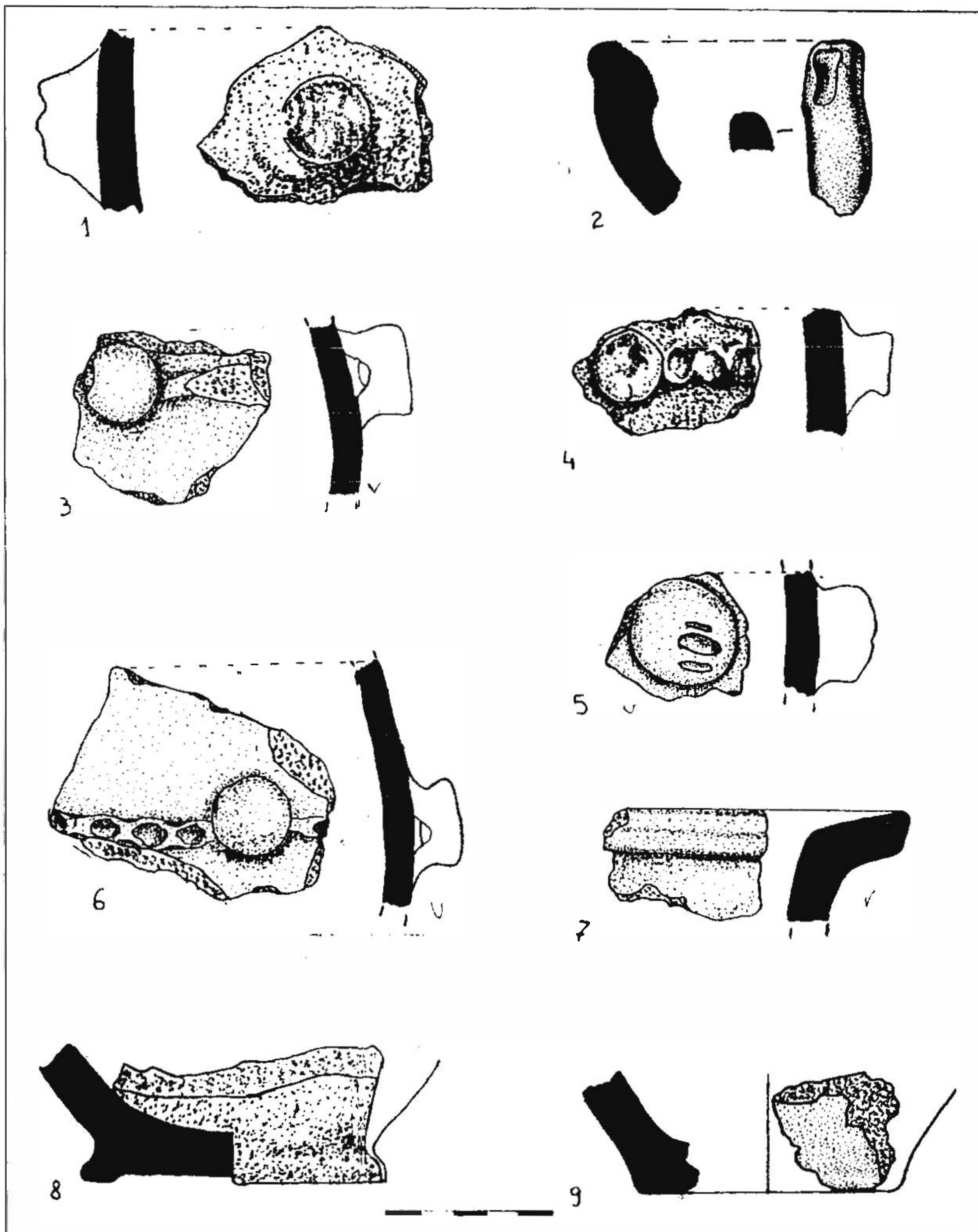
² Pentru materialele de la Valea Goblîi și Dumitra, aduc mulțumiri colegilor Sana Daniel, Todea Cosmin, Lascu Ilie și Radu Ota.

³ *Rep.Arh.*, p. 201-202, nr. 201.

Pl. I. Ceramică lucrată la roată (1) și cu mâna (2, 3, 4, 5, 6, 7, 8) de la Valea Goblii

- fragment ceramic de la un vas de provizii, de culoare brun maronie, decorat cu un buton, rupt din vechime, pasta semigrosieră (pl. II/1)
- fragment ceramic de la un vas de provizii, de culoare cărămizie la exterior și neagră la interior, pastă semifină (pl. I/3)
- fragment de la un vas de provizii de culoare brun negricioasă, pastă semifină (pl. I/6)
- fragment ceramic de culoare brun-maronie, pastă semigrosieră (pl. I/5)

Pl. II. Ceramică lucrată cu mâna (1-7, 9) și la roată (8) de la Valea Goblui (1, 2, 4, 8, 9) și Sebeș-„I.M.T.F.“ (5-7)

- fragment ceramic de culoare neagră la exterior și cărămizie la interior, pastă semigrosieră (pl. I/9)

- fragment ceramic din buza unui vas de provizii, de culoare brun negricioasă, pastă semigrosieră (pl. I/7)

- fragment ceramic de la un vas de provizii de culoare maronie, îngrijit lucrat, decorat cu un buton aplatizat (pl. I/2)

- toartă de culoare cărămizie, pasta semifină (pl. II/2)

- fragment ceramic de la un vas de provizii de culoare brun-negricioasă, pasta semigrosieră, decorat cu un buton ușor arcuit către buza (pl. I/4)

Ceramica lucrată la roată este reprezentată prin doua fragmente:

- fragment de culoare neagră-cenușie, pastă semifină, degresant nisip (pl. I/1)
- fragment de culoare cenușie, pastă fină, degresant nisip (pl. II/8)

Predomină, după cum lesne se poate observa, ceramica lucrată cu mâna. Din punct de vedere cronologic materialele în discuție se plasează, în linii mari, pe parcursul sec. I a. Chr- I p. Chr. Spre o datare ceva mai timpurie, către sfârșitul sec. II a. Chr. ar putea pleda fragmentul unui *vas de provizii* decorat cu un buton aplatizat de mari dimensiuni (pl. I/2). În așezarea de la Slimnic astfel de vase sunt specifice sec. II a. Chr.⁴ Bune analogii găsim, în apropiere la Șeușa⁵, Oarda-, „Cutină“,⁶ dar și în afara arcului carpatic, la Răcățiu⁷ ori Sprîncenata.⁸ Tot către sec. II a. Chr. s-ar putea plasa și fragmentul provenit tot de la un vas de provizii (pl. II/1)

Vasul borcan (pl. I/4) ar putea fi datat după o analogie la Pecica, pe parcursul sec. I a. Chr- I p. Chr. Potrivit observațiilor din așezarea de la Arpașu de Sus, I. Glodariu încadrează recipientele de acest tip către sfârșitul secolului I a. Chr. și pe întreaga perioadă a secolului I p. Chr.⁹

Vasul borcan cu buza dreaptă de sub care începe lărgirea pereților corpului (pl. I/6) se datează, în general, pe parcursul sec. I a. Chr. și în prima jumătate a secolului I p. Chr.¹⁰ Bune analogii pentru acest vas găsim la Căpâlna¹¹, Sighișoara-, „Wietenberg“¹² sau Pecica.¹³

Un alt tip de vas borcan este cel cu buza dusă oblic spre interiorul recipientului (pl. I/7). Formă destul de rară, remarcată prin insolitul ei și în cadrul așezării de la Arpașu de Sus, întâlnită și la Ilișua¹⁴ se datează, cu precădere, în prima jumătate a secolului I p. Chr.¹⁵

Privitor la vasele cu corp ovoidal, gât lung și buza mult răsfrântă, asemănătoare unor pâlnii, cum este cazul, probabil, și a unui exemplar de la Valea Goblui (pl. I/8), ele se datează, în general, tot în prima jumătate a secolului I p. Chr.¹⁶ Astfel de recipiente le întâlnim în toată lumea geto-dacică, de la Carei-, „Bobald“¹⁷ și Măgura Moigradului¹⁸, până la Brad¹⁹, Gura Vitioarei²⁰ ori Șeușa²¹.

Tot în prima jumătate a secolului I p. Chr. se datează și vasele borcan cu fundul având profilul asemănător cu cel al vaselor lucrate la roata (pl. I/5), cu bune analogii la Arpașu de Sus, Slimnic²², Pecica²³ și Moigrad²⁴.

Tot în categoria vaselor de provizii mai întâlnim în această așezare și recipiente cu fundul drept (pl. II/9), asupra cărora nu mai insistăm.

Cămile sunt reprezentate de o toartă (pl. II/2) ce își găsește, după formă, corespondențe la Sf. Gheorghe²⁵ ș.a.

Referitor la ornamentica vaselor lucrate cu mâna, de la Valea Goblui, ea este reprezentată de butoni-apucători (pl. I/2; II/1), simpli (pl. I/4) ori în combinație cu brăuri alveolare (pl. II/4). Sunt întâlnite și striurile (pl. I/3).

Ceramica lucrată la roată este, după cum lesne s-a putut observa, destul de slab reprezentată, practic de fragmentul unui vas cu fund inelar (pl. II/8), caracteristic întregii lumi dacice. Ca analogii amintim recipiente similare provenind de la Racoș²⁶, Căpâlna²⁷, Galații Bistriței²⁸, unde, din punct de

⁴ Glodariu 1981, p. 149, fig. 2/3.

⁵ Ferencz, Ciută 2000, pl. XIV/8.

⁶ Rustoiu, Rustoiu 2000, fig. 3/2.

⁷ Căpitanu 1986-1987, p. 161, fig. 12/2.

⁸ Preda 1986, p. 139, pl. 8/2.

⁹ Glodariu 1981, fig. 2 /29

¹⁰ Glodariu 1981, p. 153, fig. 4/4.

¹¹ Glodariu, Moga 1989, fig. 50/6 ; fig. 52/9 ; fig. 53/19.

¹² Andrițoiu, Rustoiu 1997, fig. 33/3 ; fig. 70/1.

¹³ Crișan 1978, pl. 60/2.

¹⁴ Gaiu 2000, fig. 3/2.

¹⁵ Glodariu 1981, p. 154, fig. 3/22.

¹⁶ Glodariu 1981, p. 154; fig. 3/2.

¹⁷ Nemeti 2001, p. 60, fig. 3/5.

¹⁸ Pop, Matei 2001, p. 264, fig. 6/8.

¹⁹ Ursachi 1995, pl. 63/15.

²⁰ Comsa, Georgescu 1981, fig. 6/12.

²¹ Ferencz, Ciută 2000, pl. XVIII/3 și, mai ales, XIX/3

²² Glodariu 1981, fig. 3/12.

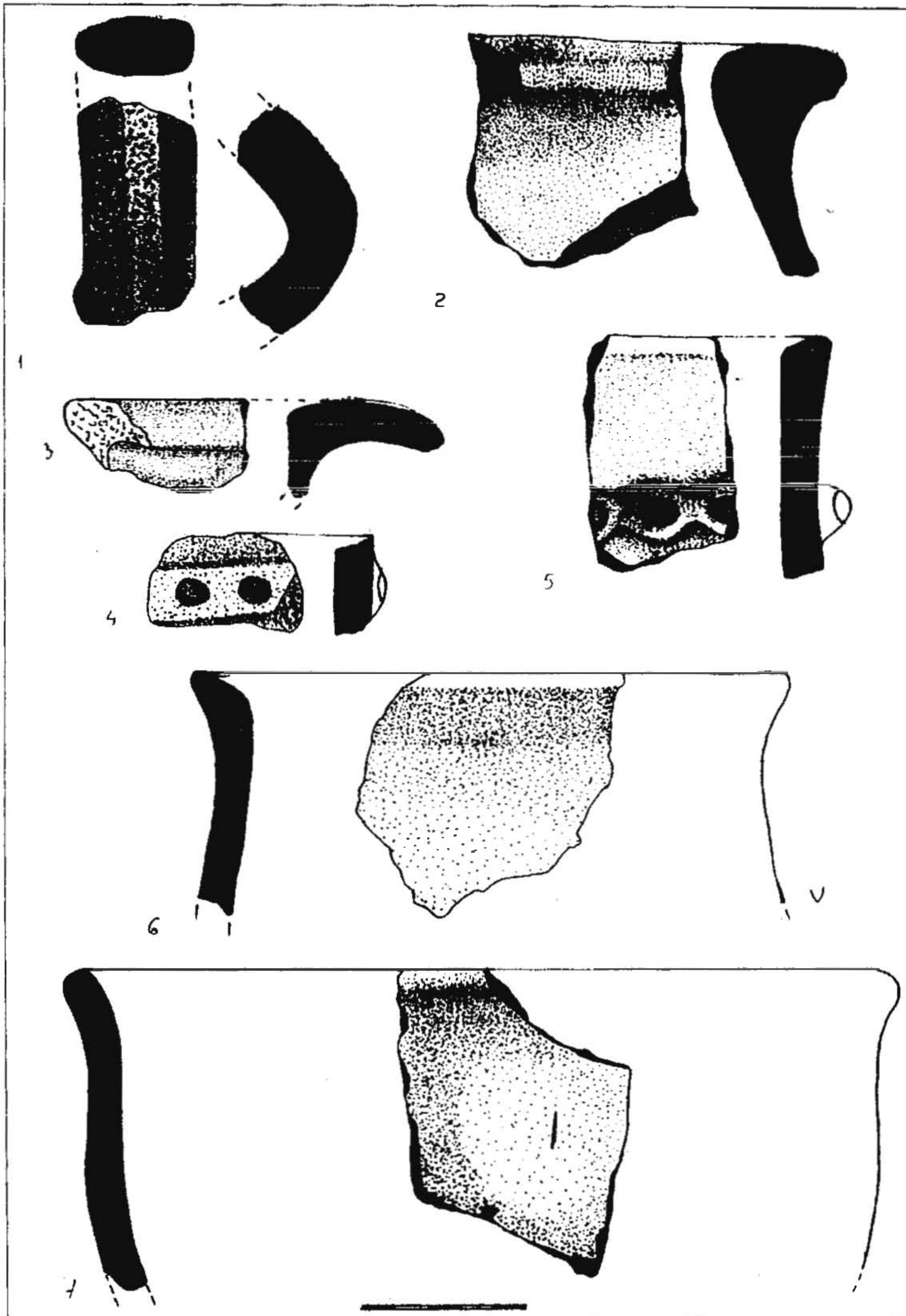
²³ Crișan 1978, pl. 90/4.

²⁴ Crișan 1969, pl. LXXIII/3.

²⁵ Crișan 1969, pl. LXXII/4.

²⁶ Glodariu, Costea 1991, pl. 6/8.

vedere cronologic, sunt situate în intervalul secolelor I a. Chr.- I p. Chr. Deosebit de interesant, prin forma sa, este capacul (pl. I/1) ce ar putea fi și o strachină, în genul celei descoperite la Căpâlna²⁹.

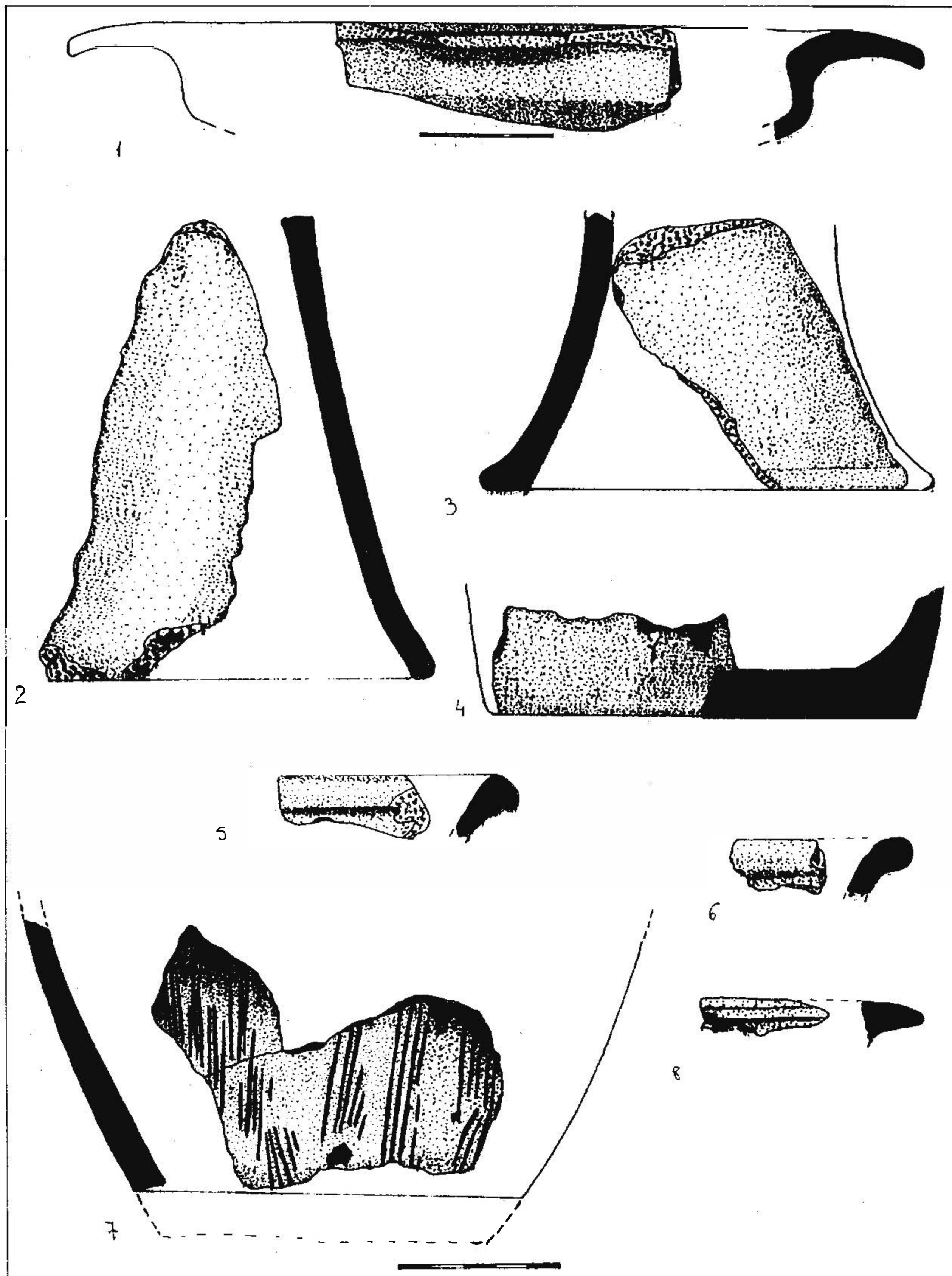

Pl. III. Ceramică lucrată cu mâna (1, 2, 4-7) și la roată (3) de la Sebeș-„I.R.T.H.” (1, 2, 4, 5, 7) și Sebeș-„I.M.T.F.” (3, 6)

²⁷ Glodariu, Moga 1989, fig. 37/7.

²⁸ Vaida 2001, pl. IV/9. În text (p. 73) trimiterea se face la planșa III/9, nefiind, credem, decât o simplă eroare de tipărire.

²⁹ Glodariu, Moga 1989, fig. 64/6.

Pl. IV. Ceramică lucrată cu mână (2, 4, 7) și la roată (1, 3, 5, 6, 8) de la Sebeș-„I.M.T.F.” (1-4, 7) și Dumitra-„Dâlma” (5, 6, 8)

SEBEȘ-„I.R.T.H.”

Din Muzeul Orășenesc Sebeș provin câteva materiale dacice, cu numărul de inventar 2573. Conform fișei din cutia în care se aflau materialele, ele au fost recoltate de la „grajdul I.R.T.H, sub grajdul Căbăț”, fiind lucrate exclusiv manual.

Descrierea materialului.

- fragment ceramic de la un vas cu buza trasă spre interior, ușor evazată, îngroșată și rotunjită; pasta grosieră, cu nisip și pietricele în compoziție, de culoare neagră-cenușie la exterior (urme de ardere secundară) și cărămidă la interior (pl. III/2)

- fragment ceramic provenit de la un vas cu pasta grosieră, de culoare neagră-cenușie la exterior (urme de ardere secundară) și cărămidă la interior, având în compoziție nisip și pietricele (pl. III/7)

- fragment ceramic de la un vas de formă zveltă, pasta relativ mai bună față de precedentele, având culoarea neagră-cenușie la exterior și cenușiu-cărămidă la interior, decorat cu brâu alveolar, cu degresant nisip fin și cioburi pisate (pl. III/5).

- fragment ceramic provenind de la o toartă, de culoare cărămiziu-deschisă cu nuanțe cenușii, pronunțat arcuită, pasta grosieră având ca degresant nisip, cioburi pisate și pietricele (pl. III/1)

- fragment ceramic cu pasta grosieră, de culoare cărămidă cu nuanțe cenușii la exterior, și brun-roșcată la interior, are ca degresanți nisip și pietricele; decorată cu un brâu alveolar (pl. III/4).

Predomină, după cum se observă, *vasele de provizii*, ilustrate de mai multe variante.

O primă variantă, ilustrată, este vasul cu buza trasă spre interior (pl. III/2). Cronologic, astfel de recipiente se întâlnesc pe parcursul secolelor I a. Chr. - I p. Chr., după cum dovedesc analogiile de la Pecica³⁰, Căpâlna³¹, fiind însă caracteristice celei de-a doua jumătăți a secolului I p. Chr.³², fapt confirmat și de o descoperire de la Sighișoara, dintr-un complex datat în a doua jumătate a secolului I p. Chr. și începutul celui următor³³.

O a doua variantă o constituie *vasul borcan* caracterizat de buza ușor evazată spre exterior, corpul alungit, cu diametrul maxim aflat în jumătatea superioară a vasului (pl. III/7). Bune analogii pentru acest tip de vas găsim la Lancrăm-„Glod”³⁴, Răcătău³⁵, Sighișoara³⁶, Arpașu de Sus³⁷, fiind caracteristice, în general, secolului I p. Chr.³⁸.

Recipientele de formă zveltă se constituie într-o a treia categorie a vaselor de provizii (pl. III/5). Ele sunt întâlnite în toată lumea dacică, ilustrăm, ca analogii pentru vasul nostru, descoperiri similare de la Căpâlna³⁹, Brad⁴⁰, datate pe parcursul secolelor I a. Chr.- I p. Chr., cu precădere în a doua jumătate a secolului I p. Chr.

Alături de vasele de provizii, de la Sebeș-„I.R.T.H” mai provine și o toartă cu două „șanțuri” laterale, ce a aparținut, probabil, unei căni (pl. III/1).

SEBEȘ- „I.M.T.F.” („Căciulata-Grueț”)

Tot din muzeul orașenesc Sebeș provin următoarele materiale dacice recoltate din punctul I.M.T.F., având numărul de inventar 2608.

Descrierea materialului.***Ceramica lucrată cu mâna.***

- fragment ceramic de culoare cărămiziu-cenușie la exterior (cu urme de ardere secundară) și cărămiziu-deschisă la interior, pastă grosieră cu degresanți nisip și pietricele; decorat cu un buton circular și brâu alveolar.

- fragment ceramic (buton circular) de culoare cărămiziu-cenușie, pastă grosieră cu degresanți nisip, cioburi pisate, pietricele; decorat cu trei impresiuni ovale (pl. II/5)

- fragment ceramic de culoare brun-roșcată la exterior (cu urme de ardere secundară) și cărămiziu-deschisă la interior, pastă grosieră, iar ca degresanți, nisip, pietricele, cioburi pisate și mică; decorat cu un buton circular și brâu alveolar (pl. II/6)

- fragment ceramic provenit de la un vas de provizii de culoare cărămiziu-cenușie la exterior (urme de ardere secundară) și neagră-cenușie la interior, pasta grosieră cu nisip și pietricele în compoziție (pl. II/7)

³⁰ Crișan 1978, pl. 63/5.

³¹ Glodariu, Moga 1989, fig. 52/4.

³² Glodariu 1981, p. 155; fig. 3/38, 42, 44.

³³ Andrițoiu, Rustoiu 1997, fig. 50/10.

³⁴ Popa, Totoianu 2000, pl. XIX/3.

³⁵ Căpitanu 1986-1987, fig. 25/1.

³⁶ Andrițoiu, Rustoiu 1997, fig. 51/5.

³⁷ Glodariu 1981, fig. 3/1.

³⁸ *Ibidem*, p. 153; Andrițoiu, Rustoiu 1997, p. 124.

³⁹ Glodariu, Moga 1989, fig. 53/6.

⁴⁰ Ursachi 1995, pl. 53/8.

- fragment ceramic provenit de la un vas borcan, cu pastă semigrosieră, de culoare cărămiziu-cenușie la interior și cenușie la exterior, cu nisip și cioburi pisate în compoziție (pl. III/6)
- fragment ceramic provenit de la piciorul unei fructiere de culoare neagră-cenușie pe ambele fețe, pasta semifină având în compoziție nisip și mică (pl. IV/2)
- fragment ceramic provenit dintr-un vas de provizii, de culoare cărămiziu-roșcată la exterior și cărămiziu-cenușie la interior, pastă grosieră cu degresanți nisip, pietricele, și cioburi pisate (pl. IV/4)
- fragment ceramic ce a aparținut unui vas de provizii, pastă grosieră, de culoare cărămiziu-deschisă (cu urme de ardere secundară) la exterior și brun-roșcată la interior, ca degresanți s-au folosit nisip și pietricele; decorat cu striuri (pl. IV/7).

Ceramica lucrată la roată.

- fragment din cupa unei fructiere de culoare neagră-cenușie, pastă de bună calitate, degresant nisip, lucrată la roată înceată (pl. III/3)
- fragment din cupa unei fructiere de culoare neagră-cenușie, pastă de bună calitate, degresant nisip fin (pl. IV/1)
- fragment din piciorul unei fructiere de culoare neagră-cenușie, pastă de bună calitate, degresant nisip și mică (pl. IV/3).

Descoperirile de la Sebeș-„I.M.T.F.“ sunt caracteristice lumii dacice și, în linii mari, contemporane cu precedentele materiale discutate. Predomină *ceramica lucrată cu mâna*, unde covârșitoare sunt vasele de provizii (vase borcan) cu o ornamentică specifică: butoni circulari simpli (pl. II/5) sau în combinație cu brâuri alveolare (pl. II/3, 6), fiind întâlnite și striurile (pl. IV/7). Tot în cadrul ceramicii lucrate cu mâna, o altă formă întâlnită aici este fructiera cu picior înalt (pl. IV/2).

În ceea ce privește *ceramica lucrată la roată* este reprezentată exclusiv de fragmente ce au aparținut unor fructiere (pl. III/3; pl. IV/1, 3).

Din punct de vedere cronologic, vasele borcan bitronconice cu buza ușor evazată și tăiată oblic la interior se datează, în general, pe parcursul sec. I a.Chr. Acest fapt este reflectat, în cazul nostru, de foarte bune analogii la Ilișua⁴¹ și Sighișoara-„Wietenberg“⁴² plasate în acest interval cronologic.

Cât privește fructierele lucrate cu mâna având piciorul înalt ele se întâlnesc pe parcursul sec. II a. Chr. - I p. Chr.⁴³, fiind dificil (pe baza fragmentului nostru) a preciza o datare mai strânsă. Omniprezența lor în toată lumea geto-dacică face inutilă precizarea unor analogii.

Vasele ornamentate prin striuri (pl. IV/7) sunt caracteristice, după I. H. Crișan, fazei a III-a. clasice, a ceramicii geto-dacice (sec. I a.Chr. - I p. Chr.)⁴⁴, fapt confirmat și de studiul lui I. Glodariu⁴⁵. De remarcat că acest tip de decor este întâlnit și în mediul scordisc⁴⁶.

În ceea ce privește fructierele lucrate la roată cu buza bombată și corp cu umăr (pl. IV/1) ele se datează, cu precădere în a doua jumătate a sec. I p. Chr.⁴⁷

Bune analogii pentru piesa noastră găsim, printre altele, la Căpâlna⁴⁸, Măgura Moigradului⁴⁹ sau Galații Bistriței⁵⁰.

DUMITRA „DÂLMA“

Dintr-o cercetare de suprafață au fost recoltate printre altele și trei fragmente ceramice lucrate la roată (pl. IV/5, 6, 8). După factură acestea aparțin celei de-a doua epoci a fierului, ridicând probleme, fragmentele ilustrate la pl. IV/5,6. De culoare neagră-cenușie, ele se apropie ca factură, de mediul dacic, însă ca formă ele își găsesc corespondențe în recipientele celtice. Cât privește cel de-al treilea fragment (pl. IV/8), el nu ridică probleme de atribuire, nefiind altceva decât o parte dintr-o fructieră dacică târzie, de culoare cenușiu-deschisă.

Concluzii.

După o perioadă de coabitare⁵¹ cu celții pătrunși în SV Transilvaniei la finele subfazei LT.B1 și începutul subfazei LT.B2⁵², se constată și din punct de vedere arheologic „incrementa dacorum”

⁴¹ Gaiu 2000, p.190-191, fig. 4/9.

⁴² Andrițoiu, Rustoiu 1997, fig. 78/9.

⁴³ Glodariu 1981, fig. 3/8, 47; fig. 4/6.

⁴⁴ Crișan 1969, p. 210; pl. CVII/9; pl. CVIII/10.

⁴⁵ Glodariu 1981, fig. 4/22.

⁴⁶ Sladic 1986, pl. XLIX/3.

⁴⁷ Glodariu 1981, p. 156.

⁴⁸ Glodariu, Moga 1989, fig. 63/2.

⁴⁹ Pop, Matei 2001, pl. 7/2.

⁵⁰ Vaida 2001, pl. III/7 (de fapt pl. II/7).

(Trogu Pompeius - Iustinus, *Prolog. XXXII*). Această „explozie” a descoperirilor dacice în spațiul intracarpatic se petrece, concomitent cu dispariția treptată a celor de factură celtică, urmare a unui proces de asimilare⁵³ sau, cel mai probabil, în urma alungării lor din acest spațiu⁵⁴.

Apariția, la sfârșitul sec. II a. Chr. - începutul sec. I a. Chr., puternicelor cetăți de la Piatra Craivii și Căpâlna, nu face decât să oglindească noile realități politice în spațiul intracarpatic. În jurul acestora se va dezvolta o adevărată salbă de așezări rurale⁵⁵. Credem că așezarea de la Valea Goblii gravita în jurul puternicului centru economic de la Piatra Craivii⁵⁶, în timp ce așezările de la Sebeș pot fi puse în legătură cu un alt puternic centru economic și spiritual, Căpâlna.

În privința descoperirilor de la Dumitra, nu putem face prea multe comentarii pe baza materialelor găsite. Rămâne în sarcina unor cercetări viitoare dacă avem de-a face cu descoperiri celtice (prezente, de altfel în zonă la Șeușa) sau numai de epocă dacică.

Cu privire la habitat putem spune că distingem, din descoperirile noastre, două tipuri de locuire, una în așezări situate pe terasele unor dealuri (Dumitra și Valea Goblii) și o alta în așezări amplasate pe terasele unor râuri (Sebeș). Densitatea locuirii în a doua epocă a fierului în hotarul orașului Sebeș poate fi pusă pe seama unor roiri⁵⁷.

Prin noile puncte discutate ne-am propus a aduce o modestă contribuție la cunoașterea celei de-a doua epoci a fierului în județul Alba. Considerăm că doar efectuarea unor cercetări sistematice în acest spațiu poate constitui substanța unui contur deja schițat.

CRISTINEL PLANTOS

Universitatea „1 Decembrie 1918”
Alba Iulia

ABREVIERI BIBLIOGRAFICE

- Andrițoiu, Rustoiu 1997 - Ioan Andrițoiu, Aurel Rustoiu, *Sighișoara-Wietenberg. Descoperirile preistorice și așezarea dacică*, Bibliotheca Thracologica, XXIII, București, 1997.
- Căpitanu 1986-1987 - Viorel Căpitanu, *Ceramica geto-dacică de la Răcatău*, în *Carpica*, XVIII-XIX (1986-1987), p. 103-214.
- Comșa, Georgescu 1981 - Eugen Comșa, V. Georgescu, *Cetățuia geto-dacă de pe dealul Movila, de la Gura Vitioarei*, în *SCIVA*, 32, 2, 1981, p. 271-282.
- Crișan 1969 - Ion Horatiu Crișan, *Ceramica daco-getică. Cu privire specială la Transilvania*, Editura Științifică, București, 1969.
- Crișan 1973 - Ion Horațiu Crișan, *Așa numitul mormânt de la Silivaș și problema celui mai vechi Grup celtic din Transilvania*, în *Sargeția*, X, 1973, p. 75-78.
- Crișan 1978 - Ion Horatiu Crișan, *Ziridava (Săpăturile de la "Șanțul Mare" din anii 1960, 1961, 1962, 1964)*, Arad, 1978.
- Ferencz 1998 - Iosif Vasile Ferencz, *Cele mai timpurii descoperiri celtice din sud-vestul Transilvaniei*, în *Analele Banatului*, S.N, VI, Timișoara, 1998, p. 215-226.
- Ferencz, Ciută 2000 - Iosif Vasile Ferencz, Marius Ciută, *Finds from Șeușa (Alba county) belongis to the middle La Tène*, în *Les celtes et les thraco-daces de l'est du bassin des Carpates*, Bistrița, 2000, p. 22-50.

⁵¹ Existența unui orizont cultural de mixtură „celto-dacic”, pe parcursul sec. IV a. Chr. – II a. Chr. A fost afirmată în istoriografia de profil încă de timpuriu. În ceea ce privește contribuțiile mai noi a se vedea: Rustoiu 1997, p. 77; Popa, Totoianu, 2000, p. 72; Plantos 2000, p. 95; Rustoiu, Rustoiu 2000, p. 184; Popa, Plantos 2001. Terminologic sintagma este acceptată chiar și de Karl Strobel (Strobel 1998, p. 7, nota 21). Pentru o poziție mai rezervată a se vedea ferencz, Ciută 2000, p. 28.

⁵² Ferencz 1998, p. 219.

⁵³ Crișan 1973, p. 70.

⁵⁴ Andrițoiu, Rustoiu, p. 128; Sârbu, Rustoiu, 1999, p. 85; Ferencz, Ciută 2000, p. 28; Popa, Totoianu 2000, p. 77; Rustoiu, Rustoiu 2000, p. 185.

⁵⁵ Pentru un repertoriu al descoperirilor din această zonă, în perioada discutată, vezi Rustoiu, Rustoiu 2000, anexa 2.

⁵⁶ Rustoiu 1999-2000, p. 335.

⁵⁷ Rustoiu, Rustoiu 2000, p. 184.

- Gaiu 2000 - Cornel Gaiu, *Découvertes Latène a Ilișua, departament de Bistrița-Năsăud*, în *Les celtes et les thraco-daces de l'est du bassin des Carpates*, Bistrița, 2000, p.189-200.
- Ghenescu et alia 2000 - Ovidiu Ghenescu, Daniel Vasile Sana, Viorel Ștefu, *Cercetări de suprafață în sectorul Vințul de Jos - Tărtăria*, în *BCȘS*, VI, p. 69-86.
- Glodariu 1981 - Ioan Glodariu, *Contribuții la cronologia ceramicii dacice în epoca Latène târzie*, în *Studii Dacice*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1981
- Glodariu, Moga 1989 - Ioan Glodariu, Vasile Moga, *Cetatea dacică de la Căpîlna*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989.
- Glodariu, Costea 1991 - Ioan Glodariu, Florea Costea, *Sanctuarul circular al cetății dacice de la Racoș*, în *Ephemeris Napocensis*, I, 1991, p. 21-40.
- Németi 2000 - Janos Németi, *Descoperiri din Latène-ul târziu din județul Satu Mare*, în *Studii de istorie antică. Omagiu profesorului Ioan Glodariu*, B.M.N. XX, Cluj-Napoca, 2001, p. 57- 70.
- Pop, Matei 2001 - Horea Pop, Alexandru Matei, *Măgura Moigradului - zona sacră (sec.I î. Hr) și așezarea dacică fortificată (sec.I d. Hr.)*, în *Studii de istorie antică. Omagiu profesorului Ioan Glodariu*, B.M.N. XX , Cluj-Napoca, 2001, p. 235-278.
- Popa, Totoianu 2000 - Cristian I. Popa, Radu Totoianu, *Câteva probleme ale epocii Latène în lumina descoperirilor de la Lancrăm (or.Sebeș)-"Glod", jud.Alba*, în *Les celtes et les thraco-daces de l'est du bassin des Carpates*, Bistrița, 2000, p. 51-134.
- Popa, Plantos 2001 - Cristian I. Popa, Cristinel Plantos, *Cu privire la vasele ceramice fațetate și canelate în cea de-a doua epoca a fierului pe teritoriul României*, în *Apulum*, XXVIII, 2001 (în curs de apariție).
- Plantos 2000 - Cristinel Plantos, *Descoperiri aparținând celei de-a doua epoci a fierului la Vințu de Jos-"Lunca Fermei"*, în *BCȘS*, 6, Alba Iulia, 2000, p. 87-95.
- Preda 1986 - Constantin Preda, *Geto-dacii din bazinul Oltului inferior. Dava de la Sprîncenata*, București, 1986.
- Rep.Arh.* - *Repertoriul arheologic al județului Alba*, B.M.A II, Alba Iulia, 1995
- Rustoiu 1997 - Aurel Rustoiu, *Fibule din Dacia preromană (sec. II î. e. n. - I e. n.)*, Bibliotheca Thracologica, Bucuresti, 1997.
- Rustoiu 1999-2000 - Aurel Rustoiu, *Grupa răsăriteană a podoabelor dacice (Un studiu privind relațiile inter-regionale în Dacia preromană în sec. I î. e. n. - I e.n)*, în *Analele Banatului*, S.N., VII-VIII, 1999-2000, p. 325- 364.
- Rustoiu, Rustoiu 2000 - Aurel Rustoiu, Gabriel. T. Rustoiu, *Așezari din a doua vârstă a fierului descoperite recent pe teritoriul orașului Alba Iulia*, în *Apulum*, XXVII, 2000, p. 177-192.
- Sârbu, Rustoiu 1999 - Valeriu Sârbu, Aurel Rustoiu, *Découvertes funéraires géto-daces du soud-est de la Roumanie (+150 - +50 av. de Fer a la deuxieme moitie du premiere millenaire av. J.Ch. jusqu'aux guerres daciques. Kolloquium in Kladovo - Drobeta-Turnu Severin (september - october 1998)*, Beograd, 1999, p. 77- 91.
- Sladic 1986 - M. Sladic, *The Pottery of the scordisci.The La Tène Pottery in the Yugoslav Danubian region*, Beograd, 1986.
- Strobel 1998 - Karl Strobel, *Dacii. Despre complexitatea mărimilor etnice, politice și culturale ale istoriei spațiului Dunării de Jos (I)*, în *SCIIVA*, 49, 1, 1998, p. 61- 95.
- Ursachi 1995 - Vasile Ursachi, *Zargidava. Cetatea dacică de la Brad*, Bibliotheca Thracologica, X, București, 1995.
- Vaida 2001 - Lucian Vaida, *Cercetări recente în așezarea La Tène de la Galații Bistriței (jud. Bistrița-Năsăud)*, în *Studii de istorie antică. Omagiu profesorului Ioan Glodariu.*, B.M.N XX, Cluj-Napoca, 2001, p. 71- 80.

NEW DISCOVERIES FROM THE DACIAN PERIOD ON THE TERRITORY OF ALBA COUNTY**SUMMARY**

In this article the author tries to tackle some recent discoveries from the Dacian period on the territory of Alba County: Valea Globii-„Coțu”, Sebeș-„I.M.T.F.”, Sebeș-„I.R.T.H”, discoveries that have been dated to the period of time between the 2nd century BC – 1st century AD, as well as the possibility of a Celtic and Dacian settlement in Dumitra- “Dalma”.

Another series of problems like that of the relation between the local population and the Celtic tribes in the 4th – 2nd centuries B.C. are also discussed.

EXPLANATION OF FIGURES

Fig. 1. Map of the location of the settlements.

Pl. I. Wheel-manufactured ceramics (1) and hand-manufactured ceramics (2-8) from Valea Globii.

Pl. II. Hand-manufactured ceramics (1-7,9) and wheel-manufactured ceramics (8) from Valea Globii (1,2,4,8,9) and Sebes-“I.M.T.F.” (3,6).

Pl. III. Hand-manufactured ceramics (1,2,4,5-7) and wheel-manufactured ceramics (3) from Sebes-“I.R.T.H.” (1,2,4,5,7) and Sebes-“I.M.T.F.” (3,6)

Pl. IV. Hand-manufactured ceramics (2,4,7) and wheel-manufactured ceramics (1,3,5,6,8) from Sebes-“I.M.T.F.” (1-4,7) and Dumitra-“Dalma” (5,6,8)